

NACIONALNI PROGRAM

Teze

Organizacijo in izvajanje programa dejavnosti, ki preprečujejo zlorabo drog v Republiki Sloveniji, mora prevzeti država. To izvaja s pomočjo republiškega Odbora za preprečevanje zlorabe drog, ki koordinira in usmerja delovanje mreže regijskih akcijskih skupin.

Vlada v ta namen ustanovi Odbor za preprečevanje zlorabe drog kot enega od odborov medresorskega Sveta za zdravje. Hkrati pobudi ustanavljanje regijskih akcijskih skupin in določi pravila za njihovo organiziranje in pogoje za njihovo delovanje.

Sredstva za uresničevanje skupin programov in projektov na državni ravni ter za regijske dejavnosti zagotovi država iz svojega proračuna (varianta: sredstva za regijske dejavnosti zagotavljajo občine).

Pripravo programov in organiziranje dejavnosti na temelju teh programov izvajajo ustrezni strokovnjaki. To delo je profesionalno v obliki naročenih projektov ali s pomočjo zaposlovanja z delnim ali polnim delovnim časom, zato so izvajalci za svoje delo tudi polno odgovorni.

Izvajanje programa lahko prevzame že obstoječa mreža ustanov, ki se v RS že ukvarjajo s to problematiko, ob tem pa mora svoje aktivnosti in krog sodelavcev po potrebi razširiti tako, da bo ustrezala zahtevam nacionalnega programa.

Program se bo uresničeval postopno, po vnaprej določenih prioritetah in fazah izvedbe.

Cilji

Preprečevanje zlorabe drog in zmanjševanje socialne, varnostne, zdravstvene in ekonomske problematike, povezane z njo;

oblikovanje skupne politike za celostno in usmerjeno obravnavo tega problema;

zmanjševanje tistih socialnih in ekonomskih dejavnikov, ki pospešujejo zlorabo drog;

vzpodbijanje zdravja, zdravega in kvalitetnega načina življenja, zdravstvene prosvetljenosti in navad ter dejavnosti, ki krepijo zdravje pri vseh delih populacije;

organiziranje informiranja, ustreznega predstavljanja problematike v medijih;

sistematična priprava sredstev za izobraževanje in njihova uporaba na vseh ključnih točkah;

zmanjševanje ponudbe (prometa, razpečevanja) droge;

priprava sodobne zakonodaje;

mednarodno sodelovanje;

koordinacija dela inštitucij, ki izvajajo preprečevanje, zdravljenje in izobraževanje o tej problematiki v RS;

redno in sistematično raziskovanje pojava zlorabe drog v RS in vključitev v mednarodne raziskovalne projekte.

Organizacija dejavnosti

Nosilec programa je Odbor za preprečevanje zlorabe drog v RS kot delovna skupina pri Svetu za zdravje.

Odbor sestavljajo nacionalni koordinator (predsednik odbora) ter po en predstavnik šolstva,

policije, medijev, Centra za zdravljenje odvisnikov od drog, Inštituta za zdravje, Cerkve in Centrov za socialno delo.

Glede na aktualne delovne naloge lahko odbor začasno ali trajno vključi še druge strokovnjake. Pri raziskovalnih, izobraževalnih in zdravstvenih dejavnostih se Odbor vsebinsko in kadrovsko povezuje z Inštitutom za zdravje in Centrom za zdravljenje odvisnikov.

Organiziranje in izvajanje terciarne prevencije (pri že odvisnih) je usklajeno in povezano z dejavnostmi in strokovno doktrino Centra za zdravljenje odvisnikov od drog.

Regijske (lokalne) akcijske skupine sestavljajo predstavniki zdravstva, šolstva, socialnega skrbstva, policije, regijskih medijev ter člani humanitarnih organizacij in drugi prostovoljci s predpisanim obsegom znanja o problematiki zlorabe drog.

Dejavnosti, ki so sestavni del programa, so sistemske, ki se izvajajo v vsej državi, ter regijske, prilagojene značilnostim in potrebam na posameznih področjih.

Vsi državni programi, akcije, kampanije, učni materiali in raziskave morajo biti ocenjeni in potrjeni s strani Odbora, vse regionalne akcije, ki so prilagojene specifičnim potrebam in razmeram določenega okolja, pa tudi s strani pristojne regijske akcijske skupine. Posebej se ocenjujejo vsebina, ustreznost metodologije, sporočilnost, uporabnost, stroški z ozirom na pričakovano korist ter etična neoporečnost dejavnosti.

Vsebina programa

Sistematično raziskovanje pojava (stalno spremljanje epidemioloških razmer v vsej državi, proučevanje dejavnikov tveganja in ugotavljanje značilnosti rizičnih skupin).

Zniževanje ponudbe (prometa, prekupčevanja) z razvijanjem večje strokovnosti, boljše tehnične opremljenosti in ustrežnejše kadrovske zasedbe policije.

Spodbujanje večje splošne obveščenosti vseh državljanov o problemu drog v celovitem okviru dejavnosti za pospeševanje zdravja. Pozitivna sporočila v medijih o možnosti lastnega deleža vsakogar za izboljšanje kvalitete življenja. Spodbujanje pozitivne podobe mladih na osnovi vrednot, ki izključujejo potrebo po drogi in ki odklanjanje legalnih drog negujejo kot posebno vrednoto.

Omogočanje in sistematično spodbujanje dejavnosti, druženja in uveljavljanja odraščajočih brez uporabe droge, rekreacija in šport, kulturne in ustvarjalne dejavnosti, tekmovanja med šolami v znanjih in spretnostih, prireditve in srečanja mladih brez alkohola, promocija mladih športnikov, glasbenikov, literatov mladih raziskovalcev in drugih, ki kredibilno predstavljajo svoj lasten zdrav način življenja).

Izvajanje izobraževalnih programov za ciljne skupine (predšolski otroci, šolarji, srednješolci, mladostniki izven šol, študenti, društva mladih, skupine pri cerkvi, taborniki, starši, vzgojitelji) z uporabo posebej za te skupine pripravljenih sredstev. Vključevanje posredovanja znanja o drogah in tveganjih zlorabe v vzgojo za zdravo in kvalitetno življenje ter povezovanje z drugimi preventivnimi programi (za varnost v prometu, AIDS, zniževanje samomorilnosti in drugih tveganjih vedenj).

Sistematično izobraževanje ljudi iz "prvih vrst" (šolskih svetovalcev, mentorjev mladih, socialnih delavcev, športnih trenerjev, vzgojiteljev v dijaških in vzgojnih domovih, duhovnikov, ki organizirajo skupine mladih) o razpoznavanju problema, usmerjanju ogroženih, svetovanju o zdravi skupinski dinamiki in o dejavnih tveganja za zlorabo. Redni in dodatni edukativni programi potekajo po načelih sodobne didaktike s treningi, delavnicami, delom v skupinah.

Zagotavljanje strokovnega svetovanja za mlade, starše in pedagoge.

Organiziranje občasnih usmerjenih preventivnih dejavnosti in akcij s čim bolj dejavnim angažiranjem mladih in ustrezno pripravljeno medijsko odmevnostjo.

Identificiranje dejavnikov tveganja v konkretnih okoljih: razdrtih družinah, neugodnih pogojih družinskega življenja, neustreznih pogojih in pritiskih v šoli in rizičnih pristočasnih aktivnostih.

Priprava celostnih programov za šole, ki vključujejo:

jasno in konsistentno politiko o pravih vedenja do drog pri dijakih in učiteljih, vključevanje izobrazbe o drogah smiselno pri vseh predmetih, zagotovitev dostopnih virov informacij o problematiki za zainteresirane, možnost organiziranja zdravih alternativ tudi izven pouka in ob koncu tedna, organiziranje svetovanja in dejavnosti za spodbujanje šolske uspešnosti, razvoja socialnih spretnosti, zdrave uveljavitve in skupinske dinamike, svetovalna služba za ogrožene dijake in starše, redne in občasne akcije za osveščanje, razpravo in izmenjavo mnenj (okrogle mize, srečanja s strokovnjaki, debatne skupine, ankete v šolskih glasilih), dejavnosti za spodbujanje in vzdrževanje ustreznega psihofizičnega zdravja dijakov.

Organiziranje sekundarne prevencije: zgodnje razpoznavanje rizičnih mladostnikov (depresivnih, nesocialnih, šolsko neuspešnih, izključenih iz konstruktivnih skupin, delinkventnih) in usmeritev ter motivacija za ustrežno strokovno pomoč, pravočasne intervencije, destigmatiziranje.

Redno in sistematično ocenjevanje učinka potekajočih preventivnih dejavnosti in akcij ter objavljane ugotovitev na ustreznih mestih. Rezultati evaluacije so izhodišče za nadaljnje programiranje preventivnega dela.

Vsi državni programi, akcije, kampanije, učni materiali in raziskave morajo biti ocenjeni (recenzirani) in potrjeni s strani Odbora, vse regionalne akcije, ki so prilagojene specifičnim potrebam in razmeram določenega okolja, pa tudi s strani pristojne Regionalne akcijske skupine; posebej je ocenjena vsebina, ustreznost metodologije, sporočilnost, možnost aplikativnosti, cost-benefit akcije ter etična neoporečnost dejavnosti.

Prioritetne naloge

Priprava in izvedba raziskovalnega projekta, ki bo proučil sedanje stanje na polju zlorabe drog v RS. Raziskava bo usmerjena na ugotavljanje epidemiološke situacije na področju RS, proučevanje dejavnikov tveganja in ugotavljanje značilnosti rizičnih skupin (otroci staršev alkoholikov, zgodnji uporabniki legalnih drog, člani subkulturnih skupin, otroci, izključeni iz procesa šolanja).

Priprava in uporaba sredstev za izobraževanje, prilagojenih potrebam, stopnji razvoja, izobrazbi in drugim značilnostim ciljnih skupin (knjige, priročniki, zloženke, posterji, video kasete, didaktične mape, filmi).

Preučitev nacionalnih programov in državnih preventivnih projektov v svetu.

Usklajevanje obravnave problematike zlorabe drog z že obstoječimi preventivnimi programi, zdravstveno vzgojo in šolami za zdravo življenje.

Ljubljana, 07.07.1992

Demokratska stranka
Vodja poslanskega kluba
Tone Peršak

SKUPŠČINA
REPUBLIKE SLOVENIJE
Poslanski klub
Demokratske stranke
Številka: 543-03/91-2/3
Ljubljana, 22. julij 1992

SKUPŠČINA REPUBLIKE SLOVENIJE
dr. France BUČAR

STALIŠČA IN SKLEPI SKUPŠČINE REPUBLIKE SLOVENIJE K NACIONALNEMU PROGRAMU ZA PREPREČEVANJE ZLORABE DROG V REPUBLIKI SLOVENIJI

1. Skupščina Republike Slovenije sprejema Nacionalni program za preprečevanje zlorabe drog v Republiki Sloveniji, ki ga je predložil poslanski klub Demokratske stranke.

2. Skupščina Republike Slovenije nalaga Vladi Republike Slovenije, da za uresničevanje nacionalnega programa v okviru Sveta za zdravje v roku treh mesecev ustanovi Odbor za preprečevanje zlorabe drog v Republiki Sloveniji kot medresorsko delovno telo, v katerega naj vključi tudi znanstvene in strokovne delavce, ki bodo s svojim strokovnim ugledom in avtoriteto zagotavljali kvaliteten pristop k izvedbi projekta, opredeli prednostne naloge in ukrepe, pripravi terminski plan operacionalizacije programa, zagotovi za to potrebna finančna sredstva ter poskrbi za koordinirano dejavnost pristojnih organov pri izvajanju nacionalnega programa.

3. Glede na dejstvo, da je pojav zlorabe drog prisoten predvsem med mlado populacijo, nalaga Skupščina Republike Slovenije svojim delovnim telesom, katerih naloga je tudi obravnava in preučevanje stanja na tem področju, predvsem Odboru za zdravstvo, Odboru za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, Odboru za delo, zaposlovanje in socialno politiko, Odboru za mladinska vprašanja ter Komisiji za družino, da posebno pozornost namenijo spremljanju razširjenosti pojava zlorabe drog in okoliščin, ki ga vzpodbujajo, spremljanju izvajanja nacionalnega programa ter dajanju s tem povezanih pobud, predlogov in mnenj Vladi in ministrstvom, zadolženim za izvajanje nacionalnega programa.

Tone Peršak, DPZ
Spomenka Hribar, DPZ
Tone Kramarič, ZO
Janez Gale, ZO
dr. Irena Keber, ZZD
Vlado Puc, ZZD